

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

1. Значення інформаційної безпеки для підприємств.
2. Інформаційна безпека: поняття, проблеми
3. Складники єдиної системи забезпечення інформаційної безпеки підприємства

1. Значення інформаційної безпеки для підприємств

У сучасних умовах ХХІ ст. інформаційна безпека економіки набуває все вагомішої ролі, а питання її забезпечення стають дедалі гострішими. Стрімке впровадження інформаційних технологій у всі сфери життєдіяльності суспільства та розвиток ринкової економіки в умовах глобалізаційних процесів актуалізує проблему визначення обґрунтованих та ефективних шляхів забезпечення інформаційної безпеки.

Формування ринкової економіки в умовах глобалізаційних процесів порушує широке коло проблемних питань, одним із яких є підвищення інформаційної безпеки. В умовах глобалізаційних процесів економіку слід розглядати як динаміку злиттів і поглинань, що являє собою трансформаційну стратегію економіки, спрямовану на підвищення її ефективності та конкурентоспроможності на світовому ринку. Країни, які не можуть забезпечити власну інформаційну безпеку, стають неконкурентоспроможними і, як наслідок, не можуть брати участь у боротьбі за розподіл ринків і ресурсів. Можна стверджувати, що розпад великих держав відбувся не в останню чергу через неспроможність ефективного управління та невідповідність інформаційної структури новим умовам існування. Отже, незаперечним є те, що в будь-якій розвиненій країні має функціонувати система забезпечення інформаційної безпеки, а функції та повноваження відповідних державних органів повинні бути закріплені законодавчо.

Таким чином, у зв'язку зі зростанням динаміки злиттів і поглинань компаній як складової частини трансформаційної стратегії економіки України, спрямованої на підвищення її ефективності та конкурентоспроможності на світовому ринку, проблема інформаційної безпеки потребує постійної і прискіпливої уваги.

В умовах глобалізаційних процесів поглибленого аналізу потребує сучасний стан інформаційної безпеки корпоративного сектора України, також необхідне виявлення ключових деструктивних чинників, що гальмують його розвиток. Поширення тенденцій інтегрованості національних економік у світове господарство впродовж двох останніх століть відбувається насамперед за рахунок розвитку корпоративних відносин. Отже, стрімкий розвиток

корпоративної форми сприяє перетворенню корпоративних структур на домінуючий чинник розвитку світової економіки.

Світові тенденції підтверджують, що таким структурам належить провідна роль не лише в інноваційному розвитку, а й в економічному зростанні загалом. Саме завдяки здатності підприємств акумулювати значні матеріальні, людські та фінансові ресурси для виконання науково-технічних і виробничо-господарських завдань відбувається стрімкий розвиток інноваційних технологій і їх масштабне поєднання з виробничими потужностями індустріального суспільства у ХХ ст.

Зокрема, до таких закономірностей слід віднести концентрацію капіталу, інтеграцію промислового і фінансового капіталу, диверсифікацію форм і напрямів діяльності, глобалізацію та інтернаціоналізацію».

2. Інформаційна безпека: поняття, проблеми забезпечення

Динамічний розвиток економічних, політичних, соціальних подій ХХІ ст. дозволив сформулювати нове уявлення про інформацію як один із факторів (ресурсів) виробництва. На макрорівні інформація впевнено займає позиції головного фактора могутності держави, адже наявність у державі найсучасніших інформаційних технологій дозволяє їй ефективно управляти інформацією та у подальшому нарощувати свою економічну міцність.

На мікрорівні обсяг, достовірність, цілісність, якість обробки інформації визначають ефективність дій менеджменту підприємства, а отже, актуалізують застосування інформаційних технологій в управлінні грошово-кредитними, фінансовими, соціально-економічними процесами даного підприємства. «Без необхідного обсягу та якості інформації неможливо забезпечити розвиток суб'єкта господарювання на основі високотехнологічного виробництва, ефективних методів організації праці».

Підходи до визначення дефініції «інформаційна безпека»

О.А. Сороківська, В.Л. Гевко	Суспільні відносини щодо створення і підтримання на належному рівні життєдіяльності інформаційної системи суб'єкта господарської діяльності
Л.Дж. Хоффман	Стан інформації, за якого забезпечується збереження визначених політикою безпеки властивостей інформації
В. Богуш, О. Юдін	Стан захищеності інформаційного середовища суспільства, який забезпечує його формування,

	використання і розвиток в інтересах громадян, організацій, держави
О.М. Горбатюк	Стан захищеності потреб в інформації особистості, суспільства і держави, за якого забезпечується їх існування і прогресивний розвиток незалежно від наявності внутрішніх і зовнішніх інформаційних загроз
О. Литвиненко	Один із аспектів розгляду інформаційних відносин у межах інформаційного законодавства
Б.А. Кормич	Захищеність установлених законом правил, за якими відбуваються інформаційні процеси в державі, що забезпечують гарантовані Конституцією умови існування і розвитку людини, усього суспільства та держави
О.І. Крюков	Суспільні правовідносини щодо процесу організації створення, підтримки, охорони та захисту необхідних для особи (людини чи юридичної особи, установи, підприємства, організації), суспільства і держави безпечних умов їх життєдіяльності; суспільні правовідносини пов'язані з організацією технологій створення, поширення, зберігання та використанням інформації (відомостей, даних, знань) для забезпечення функціонування і розвитку інформаційних ресурсів людини, суспільства, держави

Відповідно до вищезазначеного матеріалу *інформаційну безпеку* розглядають за *трьома основними характеристиками*:

- стан захищеності інформаційного середовища,
- суспільні відносини
- захищеність установлених законом правил.

Узагальнюючи підходи до розуміння сутності інформаційної безпеки, слід наголосити, що в умовах глобалізаційних процесів інформаційну безпеку ринкової економіки запропоновано визначати як інтегрований складник процесу забезпечення захисту інформації від внутрішніх і зовнішніх загроз і створення сприятливих умов для ефективного функціонування корпорацій і підвищення їх конкурентоспроможності.

Головним «гравцем» ринку в недержавному секторі економіки і стрижнем будь-якої економічної системи, побудованої не на державно-монополістичних, а на конкурентних засадах, є підприємства. Проте необхідно зазначити, що повсякденна практика функціонування недержавних об'єктів

свідчить про їх підвищену порівняно з державними структурами уразливість до протиправних та інших посягань із боку різного роду кримінальних структур, а також окремих осіб.

Необхідність забезпечення безпеки активів корпорації зобов'язує їх займатися діяльністю, яка раніше була виключно прерогативою спеціальних державних органів. Забезпечення безпеки приватної діяльності стає важливою необхідністю, є основою функціонування недержавних об'єктів. Отже, охорона корпорацій і забезпечення інформаційної безпеки корпоративної діяльності – стрижнева проблема, що передбачає вживання низки організаційно-правових, технікотехнологічних, інформаційних, адміністративних, виховних, фінансових і спеціальних заходів, спрямованих на виявлення, попередження і припинення загрози стабільності функціонування і розвитку корпорацій.

Цей процес передбачає забезпечення безпеки інформації, охорону приватної власності корпорацій і фізичний захист її персоналу. При цьому до власності підприємств відносять,

по-перше, основне матеріальне майно: приміщення, земельну ділянку, парк техніки, сировину й інвентар, а також допоміжне устаткування, призначене для збереження, переробки і перевезення вантажів.

По-друге, сюди ж варто віднести інтелектуальну власність, що містить інформацію, яка є актив компанії про власність власника, а також знання і досвід співробітників корпорацій, їх професійні секрети і винаходи.

Підприємства, які прагнуть мати власну службу безпеки, не повинні розглядати витрати на її створення як необґрунтовано високі, оскільки життя та репутація цінуються набагато вище.

Проблемою підприємств є те, що отримання ними надприбутків не сприяє усвідомленню того факту, що багатство неминуче переводить їх у «групу ризику». Як показує сумний досвід, вітчизняні корпорації починають вживати суттєві заходи із забезпечення власної безпеки, безпеки інформації лише після виникнення проблем.

Проблеми інформаційної безпеки підприємств.

По-перше, до них слід віднести забезпечення захисту і контролю за інформаційним простором від несанкціонованого доступу до інформації,

по-друге, удосконалення нормативно-правового поля інформаційної сфери;

по-третє, залучення інвестицій для скорочення технічного відставання інформаційних технологій;

по-четверте, використання новітнього програмного забезпечення та техніки.

3. Складники єдиної системи забезпечення інформаційної безпеки підприємств

Ефективне функціонування інформаційної безпеки економіки в умовах глобалізаційних процесів необхідно розглядати як сукупність державної та недержавної системи захисту. Основні її компоненти:

- законодавча,
- економічна,
- програмно-технічна,
- адміністративно-управлінська.

Складниками єдиної системи забезпечення інформаційної безпеки підприємств є:

- державна система, представлена правоохоронними органами та спецслужбами (наприклад, Служба безпеки України, Рада національної безпеки і оборони України);
- недержавна система, представлена приватними охоронними, охороннотехнічними підприємствами, комерційними службами безпеки, підприємствами різної форми власності, інформаційними бюро, службами безпеки банків, профільними факультетами, кафедрами вищих навчальних закладів.

До *законодавчої компоненти* слід віднести:

розробку єдиної комплексної системоутворювальної нормативно-правової бази, яка регулювала б функціонування та сприяла стимулюванню розвитку інформаційної безпеки корпоративної економіки.

Адміністративно-управлінська компонента в першу чергу повинна відповідати за:

- створення органів на державному рівні та на рівні корпорації, що координують розвиток системи інформаційної безпеки;
- підвищення уваги керівництва до управління персоналом і фізичним захистом інформації;
- розробку та забезпечення концепції і програми розвитку інформаційної безпеки на всіх рівнях;
- активізацію міжнародного співробітництва у сфері інформаційної безпеки; – гармонізацію навчання персоналу із відповідними світовими нормами й стандартами.

Значну увагу потрібно приділити *економічній компоненті*, яка в сучасних умовах глобалізації повинна:

- створювати умови для стабільного економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності корпоративної економіки;

– забезпечувати пошук і виділення необхідних ресурсів для посилення інформаційної безпеки;

– створювати сприятливе інвестиційне середовище для залучення інвестицій.

Для захисту та посилення **інформаційної безпеки**, на наш погляд, головною є програмно-технічна компонента, що відповідає за:

– розвиток вітчизняної індустрії інформації відповідно до сучасної геополітичної ситуації у світі;

– розробку програмних та апаратних засобів криптографічного захисту інформації, які б захищали інформаційні ресурси від несанкціонованого доступу для забезпечення конфіденційності;

– ліцензування та розробку критеріїв сертифікації технологій;

– інформатизацію та автоматизацію виробничих процесів і робочих місць співробітників.

Необхідний рівень інформаційної безпеки забезпечує сукупність політичних, економічних, організаційних заходів, спрямованих на попередження, виявлення і нейтралізацію тих обставин, факторів і дій, які можуть завдати збитку або перешкодити реалізації інформаційних прав, потреб та інтересів країни і її громадян. Вищесказане дозволяє зробити висновок, що необхідний рівень інформаційної безпеки корпоративної економіки забезпечують за допомогою цілого комплексу політичних, економічних, організаційних та інших заходів, які допомагають реалізації інформаційних прав та інтересів корпорацій

Список рекомендованої літератури

1. Конституція України. Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. №30. Ст. 141.
2. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
3. Про захист інформації в автоматизованих системах: Закон України від 5 липня 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 31. Ст. 286.
4. Про захист персональних даних: Закон України від 1 червня 2010 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. Ст. 481.
5. Зубок М. І. Інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницької діяльності. К.: ГНОЗІС, 2015. 216 с.
6. Кормич Б. А. Інформаційне право. Підручник. Харків: БУРУН і К., 2011. 334 с.
7. Крегул Ю.І., Зубок М.І. Правове регулювання безпеки підприємницької діяльності: навч. посібник. К.: КНТЕУ, 2013. 216с.

